

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC CHO ĐỐI TƯỢNG BỒI DƯỠNG KIẾN THỨC QUỐC PHÒNG, AN NINH Ở NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI TRONG ĐIỀU KIỆN CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP LẦN THỨ TƯ

Đại tá, ThS. Vũ Đình Anh¹;
Đại tá, TS. Nguyễn Công Tuệ^{2*}

¹Chủ nhiệm Khoa Binh chủng, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng;
²Chủ nhiệm Khoa Quân chủng, Học viện Chính trị - Bộ Quốc phòng
+ Tác giả liên hệ • Email: nguyentuepk@gmail.com

Article history

Received: 03/02/2023

Accepted: 31/3/2023

Published: 10/4/2023

Keywords

Renew, national defense, security, the Fourth Industrial Revolution, teaching methods, military schools

ABSTRACT

In the coming years, the world and regional situation will continue to have new and complicated developments. The Fourth Industrial Revolution has been taking place quickly and strongly, making profound impacts on all areas of social life. The task of safeguarding the socialist Vietnamese Homeland in general and national defense and security education in particular have gained certain achievements, but are still posing new and higher requirements. That situation requires that the work of fostering national defense and security knowledge at military schools must continue to be reformed synchronously and comprehensively. The focus must be reforming teaching methods, creating significant changes in awareness and responsibility for the task of strengthening national defense and security, contributing to firmly building and safeguarding the Homeland in the new situation.

1. Mở đầu

Trong bối cảnh tác động của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, quán triệt phương châm “Tập trung đầu tư xây dựng một số học viện, nhà trường theo mô hình “Nhà trường thông minh, tiếp cận cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư” (Tổng cục Chính trị, 2020, tr 40), các nhà trường quân đội hiện nay đang thực hiện “Chuyên mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021a, tr 232). Cùng với đổi mới nội dung, chương trình đào tạo, thì đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tăng cường sử dụng các phương pháp dạy học tích cực, tạo điều kiện cho người học tích cực, độc lập và sáng tạo trong học tập, phát triển năng lực theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo được coi là yếu tố then chốt, quyết định, góp phần nâng cao chất lượng dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư hiện nay.

Trong bài báo này, tác giả tập trung phân tích đặc trưng, thực trạng phương pháp dạy học và đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội hiện nay. Trên cơ sở đó, đề xuất những giải pháp cụ thể nhằm từng bước nâng cao chất lượng đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Những vấn đề về đổi mới phương pháp dạy học và thực trạng đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh

Cách mạng công nghiệp lần thứ tư là cuộc cách mạng về sản xuất thông minh dựa trên các thành tựu đột phá trong các lĩnh vực công nghệ thông tin, công nghệ sinh học, công nghệ nano... với nền tảng là các đột phá của công nghệ số. Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đặt ra thách thức ngành Giáo dục phải thay đổi cách dạy học cho phù hợp. Người thầy không còn là người cung cấp, truyền đạt thông tin tri thức cho người học mà còn có nhiệm vụ giúp người học phát triển phẩm chất, năng lực bản thân. Theo Albert Einten: “Nghệ thuật tối thượng của người thầy là đánh thức niềm vui trong sự diễn đạt và tri thức sáng tạo” (Đặng Quốc Bảo và cộng sự, 2020, tr 200). Giáo dục 4.0 sẽ hướng sự tập trung đến việc học cá nhân hóa triệt để hơn. Với sự ra đời của hàng loạt nội dung học tập số hóa, học viên có thể lựa chọn nội dung học tập cho phù hợp với mục tiêu của mình, giúp việc đánh giá có tính thích ứng hơn, cung cấp phản hồi về hiệu

quả học tập cùng với gợi ý cho các nội dung học tập tiếp theo. Từ đó, phương pháp dạy học cũng cần phải thay đổi theo để thích ứng với nền giáo dục 4.0, trước tác động của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Giáo dục, bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh là chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước ta nhằm trực tiếp góp phần hun đúc, bồi đắp truyền thống yêu nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc; nâng cao ý thức cảnh giác, trách nhiệm của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân vững mạnh, tạo sức mạnh tổng hợp để bảo vệ Tổ quốc “từ sớm, từ xa”. Đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh là cán bộ chủ chốt trong hệ thống chính trị, có vai trò quan trọng trong lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện công tác quốc phòng, quân sự của các địa phương; đa số có trình độ học vấn, có kinh nghiệm trong lãnh đạo, chỉ đạo, có ý thức học tập, là điều kiện thuận lợi để tiếp thu kiến thức quốc phòng và an ninh khi học tập.

Phương pháp dạy học là tổng hợp cách thức, biện pháp, thủ thuật mà người dạy và người học sử dụng nhằm truyền thụ và lĩnh hội kiến thức, thực hiện mục tiêu dạy học. Khi bàn về phương pháp dạy học, luôn tồn tại 02 thành tố có mối quan hệ tương tác biện chứng là phương pháp dạy của thầy và phương pháp học của trò, cùng hướng vào thực hiện mục tiêu, nhiệm vụ dạy học. Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: “*Học gắn liền với hành, học gắn với lao động sản xuất với thực tiễn*” (Đặng Quốc Bảo và cộng sự, 2015, tr 83). Quá trình dạy học trong các nhà trường quân đội là quá trình chuẩn bị con người cho hoạt động quân sự với yêu cầu, đòi hỏi cao về các phẩm chất và năng lực để học viên có thể thực hiện tốt chức trách, nhiệm vụ trên cương vị thực tế. Theo đó, các phương pháp dạy học ở nhà trường quân đội luôn hướng tới phát huy tối đa tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học viên trong quá trình học tập, chiếm lĩnh kiến thức, rèn luyện kỹ năng, phát triển các phẩm chất và năng lực cần thiết. Chú trọng “*lựa chọn hình thức, phương pháp giảng dạy phù hợp, gắn lý luận với thực tiễn, học đi đôi với hành. Tăng cường các hình thức huấn luyện thực hành sát với yêu cầu thực tiễn đơn vị*” (Vũ Thanh Tùng, 2022, tr 24). Thông qua sử dụng các phương pháp dạy học, học viên thực sự là trung tâm của quá trình dạy học, chủ thể trong hoạt động nhận thức của chính mình.

Theo đó, đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư là đổi mới phương pháp dạy của thầy và phương pháp học của trò. Đổi mới phương pháp dạy học không chỉ là tìm ra các phương pháp dạy học mới, ứng dụng các phương pháp dạy học hiện đại, tích cực vào trong quá trình dạy học mà còn là sự kế thừa, bổ sung, hoàn thiện có chọn lọc và sáng tạo hệ thống phương pháp dạy học truyền thống có giá trị tích cực thông qua hình thành tri thức, rèn luyện kỹ năng, kinh nghiệm hướng vào phát triển năng lực và phẩm chất cho người học. Đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư là quá trình chuyển mạnh dạy học từ quan tâm đến học viên “*học được cái gì*” đến quan tâm học viên “*vận dụng được cái gì*” qua việc học; phát triển được các năng lực gì trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ tương lai. Đó là sự chuyển hóa mạnh mẽ từ sử dụng phương pháp dạy học theo lối “*truyền thụ một chiều*”, người truyền đạt các kiến thức sang hỗ trợ, hướng dẫn học viên phát triển kỹ năng giải quyết vấn đề, tư duy sáng tạo. Hỗ trợ, trao đổi, giúp học viên có kỹ năng giải quyết vấn đề, tư duy sáng tạo, giúp học viên nhận diện cần làm gì, học gì và học như thế nào để đạt được mục đích đề ra. Tăng cường chuyển đổi từ phương pháp đọc - chép - học thuộc lòng sang hình thức giảng dạy khác phù hợp hơn như: dạy học nêu vấn đề, thảo luận nhóm, seminar, báo cáo - thảo luận, học tập lý thuyết kết hợp sinh hoạt thực tế...; đổi mới quan hệ giảng viên - học viên theo hướng cộng tác, từ tiếp thu tri thức, rèn luyện các kỹ năng riêng lẻ sang tích hợp kiến thức, kỹ năng giữa lý luận và thực tiễn, nhà trường và đơn vị, để phát triển năng lực giải quyết các vấn đề phức hợp cho học viên.

Các phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư có một số đặc trưng sau:

Thứ nhất, các phương pháp dạy học học viên luôn hướng vào phát huy vai trò chủ thể nhận thức của học viên, được tiến hành dựa trên cơ sở kích thích nhu cầu, hứng thú nhận thức để họ tự giác, tự lực tiến hành các hoạt động tự tìm tòi, lĩnh hội kiến thức, hình thành kỹ năng. Trong đó, giảng viên không đóng vai trò truyền thụ kiến thức đơn thuần bằng thuyết trình, giảng giải để học viên ghi nhớ thụ động mà là xây dựng cho học viên phương pháp học tập sáng tạo, tích cực, chủ động trong học tập, tư duy.

Thứ hai, các phương pháp dạy học luôn hướng tới phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên. Hình thành và phát triển phương pháp tự học, tự nghiên cứu, bám sát yêu cầu của bài giảng và thực tiễn nghề nghiệp tương lai, tạo ra sự sáng tạo và khả năng thích ứng với thay đổi của thực tiễn nghề nghiệp nhanh chóng cho học viên.

Thứ ba, các phương pháp dạy học luôn khai thác và sử dụng tốt môi trường học tập và các mối quan hệ, sự tương tác, hợp tác tích cực của các chủ thể trong môi trường học tập. Khi triển khai các phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực học viên, đòi hỏi mỗi chủ thể phải có sự hợp tác, tương tác, chia sẻ tích cực trong quá trình học tập. Theo đó, quá trình học tập không chỉ lĩnh hội kiến thức, rèn luyện kỹ năng theo mục tiêu, yêu cầu của bài học mà còn là sự tương tác, khai thác kiến thức thực tiễn, kinh nghiệm, hiểu biết của các thành viên trong nhóm, trong lớp, phát triển các năng lực nền tảng và năng lực chuyên biệt theo yêu cầu và định hướng của giảng viên.

Thứ tư, các phương pháp dạy học luôn hướng vào nâng cao năng lực sử dụng các phương tiện công nghệ. Giảng viên phải có năng lực quản lý tài nguyên mạng, có khả năng sử dụng thành thạo các phương tiện công nghệ phục vụ quá trình dạy học, chuyển đổi từ các hình thức giảng dạy truyền thống sang các hình thức giảng dạy áp dụng công nghệ số hóa. Các hình thức học trực tuyến E-Learning (học thông qua các thiết bị điện tử); Mobile Learning (học thông qua các thiết bị di động); Blended-learning (mô hình học kết hợp giữa học trên lớp và học online); Context aware U-Learning (học theo ngữ cảnh, thông qua các thiết bị định vị); Collaborative environments (học trong các môi trường mang tính tương tác cao); Cloud computing (sử dụng công nghệ điện toán đám mây cần được đẩy mạnh áp dụng).

Thứ năm, các phương pháp dạy học luôn hướng tới thực hiện hiệu quả yêu cầu của Chuẩn đầu ra về kiến thức, kỹ năng, mức độ tự chủ, tự chịu trách nhiệm của học viên. Đây là căn cứ để đánh giá quy trình thực hiện phương pháp cũng như đánh giá hiệu quả dạy học, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của giảng viên, kết quả học tập của học viên. Thực hiện phương pháp theo định hướng phát triển năng lực học viên chú trọng đánh giá kết quả học tập theo mục tiêu bài học (kiến thức, kỹ năng, thái độ) trong suốt tiến trình dạy học thông qua hệ thống câu hỏi, bài tập (đánh giá lớp học) phù hợp với Chuẩn đầu ra của môn học (học phần). Chú trọng phát triển kỹ năng tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau của học viên với nhiều hình thức đánh giá theo lời giải/đáp án mẫu, theo hướng dẫn, hoặc tự xác định tiêu chí để có thể phê phán, tìm được nguyên nhân và nêu cách sửa chữa các sai sót.

Đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư diễn ra trong bối cảnh sự phát triển mạnh mẽ của khoa học kỹ thuật và xu thế hội nhập quốc tế. Việc vận dụng những thành tựu của khoa học vào trong quá trình dạy học đã đặt ra những yêu cầu có tính khách quan về chuẩn hóa, hiện đại hoá các phương pháp dạy học, đòi hỏi phải nâng cao trình độ cả người dạy và người học trong sử dụng các phương pháp dạy học. Nhận thức sâu sắc vị trí, vai trò, tầm quan trọng của công tác bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh, thời gian qua, các nhà trường quân đội đã quan tâm, chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo việc xây dựng chương trình, nội dung bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh, đồng bộ với đổi mới phương pháp dạy học. Đội ngũ giảng viên đã tích cực nghiên cứu, ứng dụng các phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực học viên; ứng dụng công nghệ thông tin trong đổi mới phương pháp dạy học... Qua đó, góp phần quan trọng nâng cao nhận thức, trách nhiệm, tư duy lý luận và năng lực tổ chức hoạt động thực tiễn của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp trong quá trình chỉ đạo, điều hành và tham gia hoạch định các chủ trương, chính sách về phát triển kinh tế - xã hội gắn với tăng cường quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc. Kết quả đó đã góp phần thiết thực vào việc tăng cường tiềm lực, lực lượng, thể trận của nền quốc phòng toàn dân, nền an ninh nhân dân.

Tuy nhiên, chất lượng và hiệu quả đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực học viên còn chậm; nghiên cứu, ứng dụng các phương pháp dạy học tích cực còn chưa nhiều; nhận thức về đổi mới phương pháp dạy học của một số giảng viên, học viên chưa thật sâu sắc... đã ảnh hưởng không nhỏ tới chất lượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở các nhà trường quân đội hiện nay. Biểu hiện là, chương trình, nội dung bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh có mặt còn chưa theo kịp sự phát triển của tình hình thế giới, khu vực; chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu tăng cường quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc trong điều kiện đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, tác động của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và hội nhập quốc tế sâu rộng trên các lĩnh vực. Hình thức, biện pháp bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh chưa phong phú, sinh động. Đội ngũ giảng viên bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh còn thiếu về số lượng, có mặt chưa đáp ứng yêu cầu đề ra về chất lượng. Cơ sở vật chất, kinh phí bảo đảm còn hạn chế, ảnh hưởng đến chất lượng, hiệu quả bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh.

2.2. Một số giải pháp đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

2.2.1. Thường xuyên nghiên cứu, quán triệt quan điểm, đường lối quân sự, quốc phòng của Đảng, cập nhật những diễn biến mới của tình hình thực tiễn vào chương trình, nội dung bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh

Đây là giải pháp quan trọng, vì chương trình, nội dung là yếu tố quyết định chất lượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh. Đổi mới chương trình, nội dung bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội là yêu cầu thường xuyên, bắt buộc, vì đường lối, quan điểm của Đảng luôn có sự phát triển, tình hình thực tiễn cũng vận động, biến đổi không ngừng. Trước hết, cần tập trung nghiên cứu, cụ thể hóa đường lối, quan điểm của Đảng về bảo vệ Tổ quốc trong văn kiện Đại hội XIII, đặc biệt là những quan điểm mới, như bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa; kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc; kết hợp chặt chẽ kinh tế, văn hóa, xã hội với quốc phòng và an ninh và quốc phòng và an ninh với kinh tế, văn hóa, xã hội trong từng chiến lược, quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội; xây dựng “thế trận lòng dân” vững chắc; tăng cường sự quản lý của Nhà nước về quốc phòng. Tiếp tục cụ thể hóa Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, Chiến lược Quốc phòng Việt Nam, Chiến lược Quân sự Việt Nam, Chiến lược Bảo vệ biên giới quốc gia, Chiến lược Bảo vệ Tổ quốc trên không gian mạng... trong chương trình, nội dung bồi dưỡng cho cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp.

Bên cạnh đó, chương trình, nội dung bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội phải lựa chọn, cập nhật thường xuyên, kịp thời những diễn biến mới của tình hình thế giới, khu vực và trong nước, nhất là những yếu tố tác động trực tiếp của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đến nhiệm vụ quốc phòng và an ninh của đất nước. Chương trình bồi dưỡng phải bảo đảm cho học viên có kiến thức mới, hiện đại, giải đáp “trúng” và “đúng” các vấn đề lí luận và thực tiễn về quốc phòng và an ninh đang đặt ra cần phải giải quyết, tạo tiền đề cho các chức danh lãnh đạo, quản lý bám sát thực tiễn và đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

2.2.2. Tiếp tục cải tiến, hoàn thiện các phương pháp dạy học truyền thống, tăng cường nghiên cứu ứng dụng các phương pháp dạy học tiên tiến, hiện đại vào dạy học theo hướng tích cực hóa hoạt động học tập của học viên

Phương pháp dạy học truyền thống ở nhà trường quân đội là những phương pháp có từ lâu đời, được đúc rút và kiểm chứng qua chiến tranh và được cải tiến qua nhiều thế hệ, hiện nay vẫn được sử dụng và phát huy khá hiệu quả trong dạy học. Trong điều kiện mới, yêu cầu mới cần phát triển các phương pháp dạy học trên theo chiều hướng dạy học tích cực, thay đổi cách làm cũ bằng cách làm mới, hiện đại hóa cách thức thực hiện thông qua kết hợp với các phương pháp dạy học mới hoặc phương tiện kĩ thuật dạy học. Chẳng hạn, đối với phương pháp thuyết trình cần phải kết hợp giữa thuyết trình thông báo với thuyết trình nêu vấn đề; kết hợp giữa thuyết trình với các kiểu đàm thoại, thuyết trình xen kẽ với những thảo luận ngắn, làm việc nhóm; thuyết trình với sự hỗ trợ của các phương tiện kĩ thuật dạy học, ứng dụng công nghệ thông tin, tương tác hiện đại. Đối với các phương pháp dạy học trực quan, cần chú trọng ứng dụng công nghệ thông tin để thay thế hỗ trợ cho các phương tiện trực quan truyền thống. Trong sử dụng các phương pháp dạy học thực hành cần tập trung xây dựng các bài tập thực hành vừa có tác dụng thực hiện mục tiêu của bài học, môn học, vừa có tác dụng kích thích sự tìm tòi, sáng tạo; phát triển các kĩ năng xã hội cho học viên; chú trọng sử dụng thực hành mô phỏng, số hóa, gắn bài giảng với thực tiễn đơn vị, chức trách, nhiệm vụ của học viên.

Các phương pháp dạy học được coi là tiên tiến, hiện đại là những phương pháp dạy học hướng vào người học và hoạt động của người học; dựa trên quan điểm “lấy người học làm trung tâm”; cách tiếp cận sự phạm tương tác và chiến lược dạy học hợp tác, phát triển năng lực người học. Kết hợp phương pháp truyền thống với phương pháp hiện đại, phát huy cao độ tính tích cực, chủ động, độc lập, sáng tạo và năng lực tự học của học viên trong học tập, nghiên cứu. Phối hợp các kiểu, nhóm phương pháp dạy học truyền thống với các phương pháp dạy học hiện đại với nhau một cách tối ưu trong dạy học các môn học, nhất là kết hợp sử dụng hợp lí các kiểu phương pháp, các nhóm phương pháp và các phương pháp thông qua sử dụng thành thạo kĩ thuật của các phương pháp đó với nhau. Bởi vì, “*phương pháp tạo nên hiệu quả của quá trình dạy học nên vấn đề lựa chọn phương pháp luôn được đặt lên hàng đầu trong khi thiết kế, xây dựng ý đồ triển khai một bài giảng cụ thể*” (Nguyễn Đức Chính và Vũ Lan Hương, 2015, tr 153). Nên kết hợp và sử dụng các phương pháp có ưu thế trong phát huy tính tích cực của học viên như, kết hợp phương

pháp thuyết trình với trực quan, bài tập thực hành; tích cực nghiên cứu vận dụng các phương pháp trò chơi đóng vai, Graph dạy học, dạy học hợp tác, dạy học dự án... nhằm lôi cuốn học viên vào quá trình luyện tập, vận dụng những điều đã học vào xử lý các tình huống đa dạng của thực tiễn xã hội trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

2.2.3. Chú trọng sử dụng các phương pháp dạy học có ưu thế trong rèn luyện kỹ năng, phát triển năng lực tư duy cho học viên

Đổi mới phương pháp dạy học phải hướng vào mục tiêu làm cho học viên rèn luyện kỹ năng, phát triển năng lực tư duy trong bối cảnh kinh tế số, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, hội nhập quốc tế về quốc phòng và an ninh. Bởi vì, “với mục tiêu dạy học hướng tới việc phát triển năng lực của người học, cần giảm thiểu phương pháp dạy học dùng lời, sử dụng nhiều hơn các nhóm phương pháp tổ chức hoạt động, thực hành, thực tế” (Đặng Xuân Hải, 2015, tr 139). Do đó, quan tâm sử dụng các phương pháp và hình thức học tập chính khóa, ngoại khóa, đề cao phương pháp học tập trải nghiệm thực tiễn trong đổi mới phương pháp dạy học. Thông qua thực hiện phương pháp dạy học này, học viên lĩnh hội được hệ thống tri thức cơ bản, rèn luyện kỹ năng, phát triển năng lực tư duy từ thấp đến cao, từ giản đơn đến phức tạp bối cảnh kinh tế số, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, hội nhập quốc tế về quốc phòng và an ninh. Chú trọng sử dụng hiệu quả các phương pháp đánh giá kết quả học tập của học viên, coi trọng đánh giá quá trình, chú ý đánh giá kỹ năng vận dụng, năng lực thực hiện trong thực tiễn bối cảnh kinh tế số, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, hội nhập quốc tế về quốc phòng và an ninh.

2.2.4. Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, nâng cao chất lượng bài giảng và các hình thức tổ chức dạy học khác

Ứng dụng công nghệ thông tin vào đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực học viên ở nhà trường quân đội là một cuộc cách mạng trong dạy học, làm cho học viên trở thành trung tâm của quá trình dạy học, làm thay đổi phong cách, phương pháp, hình thức tổ chức dạy và học. Điều đó, không chỉ đòi hỏi người dạy và người học phải có hiểu biết sâu rộng hơn về nội dung môn học mà còn phải tích cực, năng động hơn trong sử dụng phương pháp và phương tiện dạy học, làm cho quá trình dạy học luôn bám sát thực tiễn phát triển của KH-CN hiện đại. Tuy nhiên, tùy theo điều kiện hoàn cảnh cụ thể của từng nhà trường, ứng dụng công nghệ thông tin nhằm đổi mới phương pháp dạy học trong hình thức bài giảng, thực hành, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập và trong tự học của học viên. Đồng thời, phát huy sức mạnh tổng hợp của các lực lượng, các nguồn lực, tạo điều kiện thuận lợi đảm bảo cho việc ứng dụng công nghệ thông tin nhằm đổi mới có hiệu quả phương pháp dạy học các môn học.

2.2.5. Tăng cường công tác kiểm tra, đánh giá, sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm đối với công tác bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh

Kiểm tra, đánh giá công tác bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh là những nội dung quản lý nhà nước về giáo dục quốc phòng và an ninh, được quy định cụ thể trong Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh. Các nhà trường quân đội cần phát huy tốt vai trò, đồng thời thường xuyên phối hợp, tiến hành kiểm tra, đánh giá nghiêm túc hoạt động bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội. Kết hợp linh hoạt giữa kiểm tra, đánh giá thường xuyên, định kỳ và đột xuất, tập trung vào việc chấp hành các quy định của pháp luật về bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh. Hoạt động kiểm tra, đánh giá phải bảo đảm thiết thực, hiệu quả, không gây phiền hà, cản trở hoạt động của nhà trường, tập trung vào đánh giá đúng thực tiễn, kiên quyết khắc phục “bệnh” thành tích. Thông qua kiểm tra, đánh giá kịp thời biểu dương, khen thưởng những gương “người tốt, việc tốt”, nhân rộng những điển hình tiên tiến trong đổi mới phương pháp dạy học cho các đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh; có biện pháp khắc phục những hạn chế, giải quyết dứt điểm vướng mắc, bất cập nảy sinh.

Các nhà trường quân đội được giao nhiệm vụ bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh và các cơ quan chức năng phải thường xuyên làm tốt công tác sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm hoạt động bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh. Hoạt động sơ kết, tổng kết cần hướng vào việc đánh giá chính xác những kết quả đã đạt được, mức độ đáp ứng của chương trình, nội dung, phương pháp bồi dưỡng với yêu cầu của nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Qua sơ kết, tổng kết chỉ ra được hạn chế, vướng mắc, thiếu sót của cơ chế, quy định hiện hành, từ đó kịp thời tham mưu, tư vấn cho Đảng, Chính phủ và các Bộ, ban, ngành chức năng bổ sung, hoàn thiện, chuẩn hóa các quy định của Nhà nước về bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội.

3. Kết luận

Đổi mới và tăng cường bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội góp phần củng cố, tăng cường quốc phòng và an ninh, bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới là vấn đề

có ý nghĩa hết sức cấp bách hiện nay. Để thực hiện có hiệu quả chủ trương này cần tập trung “đa dạng hóa phương thức đào tạo dựa theo mô hình giáo dục mở, khung trình độ quốc gia, gắn với thị trường và đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021b, tr 128) mà trọng tâm vào đổi mới phương pháp dạy học cho đối tượng bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh ở nhà trường quân đội trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Chú trọng vào biện pháp tiếp tục cải tiến, hoàn thiện các phương pháp dạy học truyền thống gắn với tăng cường nghiên cứu ứng dụng các phương pháp dạy học tiên tiến, hiện đại, theo hướng tích cực hóa hoạt động học tập của học viên. Qua đó, tạo sự chuyển biến toàn diện, đồng bộ, có chiều sâu, về nhận thức và trách nhiệm đối với nhiệm vụ tăng cường, củng cố quốc phòng và an ninh; góp phần thực hiện thành công chủ trương Đại hội XIII của Đảng đã xác định: “*Kiên quyết, kiên trì bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc*” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021b, tr 331).

Tài liệu tham khảo

- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021a). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII* (Tập I). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021b). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII* (Tập II). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- Đặng Quốc Bảo, Phạm Minh Giản, Phạm Minh Châu, Hồ Minh Quang (2020). *Phát triển giáo dục trong bối cảnh hiện nay: Nhận thức và thu hoạch sự tâm và liên tưởng*. NXB Thông tin và Truyền thông.
- Đặng Quốc Bảo, Phạm Minh Giản, Phan Hồng Phúc (2015). *Minh triết Hồ Chí Minh về giáo dục*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Đặng Xuân Hải (2015). *Giáo trình quản lý sự thay đổi trong giáo dục*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Nguyễn Đức Chính, Vũ Lan Hương (2015). *Phát triển chương trình giáo dục*. NXB Thông tin và Truyền thông.
- Tổng cục Chính trị (2020). *Tài liệu học tập, quán triệt Nghị quyết Đại hội Đại biểu Đảng bộ Quân đội lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025*. NXB Quân đội nhân dân.
- Vũ Thanh Tùng (2022). *Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về lý luận gắn với thực tiễn trong giảng dạy công tác đảng, công tác chính trị ở Học viện chính trị hiện nay*. NXB Quân đội nhân dân.